

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 73/2002 vp**

**Hallituksen esitys laiksi kuntien yleisestä kal-
leusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttami-
sesta**

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä tammikuuta 2003 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 267/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Immo Pohjola, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Arto Sulonen, sisäasiainministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Aimo Ryyänen
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö
— Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain voimassaolo päättyy vuoden 2003 lopussa. Kunnat on jaettu elinkustannusten perusteella kahteen kalleusluokkaan. Tätä luokitusta käytetään on porrastettu osa yksityisen sektorin, kuntien ja valtion maksamista palkoista sekä eräät sosiaaliset tulonsiirrot. Esityksessä ehdotetaan nykyistä järjestelmää jatkettavaksi neljällä vuodella vuoden 2007 loppuun.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, ja siten, että kalleusluokitus voidaan vahvistaa sen nojalla ennen 1.1.2004.

Esitykseen ei sisälly jaksoa säätämisjärjestyserusteluista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetussa laissa tarkoitettua luokituksen vahvistaa valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tässä laissa ei säädetä kalleusluokituksen soveltamisesta vaan ainoastaan sen perusteista ja vahvistamismenettelystä. Kalleusluokitusta sovelletaan sekä yksityisen ja julkisen sektorin palkoissa erikseen sovitulla tavalla että kansaneläkkeissä ja eräissä muissa sosiaaliturvaetuuksissa siten kuin näitä etuuksia koskevilla erityislaeilla säädetään.

Kalleusluokituksen lakiin perustuvaa soveltamista on arvioitava perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta. Luokituksen soveltaminen merkitsee poikkeamista muodollisesta yhdenvertaisuudesta, koska eri kalleusluokkiin kuuluvissa kunnissa asuvat saavat asianomaiset sosiaaliturvaetudet eri suuruisina. Perustuslakivaliokunnan pitkäaikaisessa käytännössä vakiintuneen linjan mukaisesti on valtiosääntöoikeudellisesti mahdollista poiketa muodollisesta yhdenvertaisuudesta, jos siihen on hyväksyttäviä, esimerkiksi tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämistä tarkoittavia perusteita.

Kalleusluokitusjärjestelmän alkuperäisenä perusteena on ollut pyrkimys tosiasialliseen yhdenvertaisuuteen, koska kansaneläkkeen ja eräiden muiden sosiaaliturvaetuuksien suuruus on porrastettu luokituksen avulla vastaamaan elinkustannusten eroja eri kunnissa. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee seikkoja, joiden mukaan järjestelmä ei kuitenkaan ainakaan kaikin osin enää käytännössä toteuta sinänsä hyväk-

syttävää tarkoitustaan. Onkin valiokunnan mielestä kyseenalaista, voidaanko kalleusluokitusjärjestelmän ylläpitämisestä johtuvaa yhdenvertaisuudesta poikkeamista enää perustella valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävillä perusteilla. Asiaan ei kuitenkaan voida puuttua jättämällä pidentämättä kyseisen lain voimassaoloaikaa. Järjestelmän lakkauttamiseksi on sen sijaan kummottava sen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännökset, kuten kansaneläkelain 25 §. Näin ollen ei ole estettä käsitellä lakiehdotusta tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Valiokunta katsoo, että eduskunnan on aiheellista tämän esityksen käsittelyn yhteydessä hyväksyä lausuma kalleusluokitusjärjestelmästä luopumisesta ja vaatia siinä kalleusluokituksen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännösten pikaista kumoamista. Tällaisen lausuman merkityksen tehostamiseksi on välttämätöntä lyhentää oleellisesti lain voimassaoloaikaa 6 §:ssä ehdotetusta. Valiokunta viittaa lopuksi siihen, että kalleusluokitukseen sidotuissa sosiaaliturvaetuuksissa on kysymys perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustoimeentulon turvasta ja että kalleusluokitukseen liittyvät yhdenvertaisuuden kannalta ongelmalliset seikat saattavat tästäkin syystä muodostua merkittäviksi perustuslain 106 §:n näkökulmasta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä.

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Jouni Lehtimäki /kok
vpj.	Riitta Prusti /sd	Johannes Leppänen /kesk
jäs.	Klaus Hellberg /sd	Heli Paasio /sd
	Esko Helle /vas	Osmo Puhakka /kesk
	Gunnar Jansson /r	Pekka Ravi /kok
	Jouko Jääskeläinen /kd	Ilkka Taipale /sd
	Saara Karhu /sd	vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.